

Energietransitie Duiven: programmatische aanpak

Bijsluiter bij Stap 2 Infographic Duiven - Westervoort

Deze bijsluiter geeft een toelichting per onderdeel van de infographic behorende bij stap 2.

1. Huidig proces

Deze processtap is onderdeel van een groter geheel. In stap 1 is de doelstelling energieneutraal in beeld gebracht en de opgave die daarbij hoort. De gemeenteraad heeft besloten om voor de doelstelling energieneutraal in 2050 te kiezen. In stap 2 brengen we de consequenties voor de organisatie in beeld. In stap 3 wordt de aanpak voor communicatie en participatie uitgewerkt.

2. Aanpak op 4 thema's

Onder het programma circulaire economie wordt gewerkt aan de thema's energietransitie, klimaatadaptatie en circulaire economie. De 3 stappen van dit proces vallen onder het thema energietransitie. Er wordt een programmatische aanpak opgezet die sturing geeft op de vier afgebeelde subthema's.

3. Realisatie duurzame technieken

Om te bepalen wat we komende 4 jaar gaan doen is het belangrijk om eerst het grotere plaatje te kennen. Daarom brengen we de route naar 2050 in beeld. Dit is gebaseerd op een berekening waarin we aannames doen van de realisatiesnelheid en beschikbaarheid van alle duurzaamheidstechnieken over de komende 32 jaar.

Realisatietermijn

Er wordt getoond wat onze inschatting is van de realisatietermijn voor verschillende technieken. Dit is onafhankelijk van welke partij hiervoor verantwoordelijkheid neemt. Hier volgt een overzicht van de belangrijkste stappen:

- Zonnevelden en windturbines – locatieonderzoek, haalbaarheidsstudie, businesscase, subsidie verkrijgen, omgeving betrekken, vergunningen, realisatie en aansluiting. Bij windturbines komen er extra toetsingsvereisten bij zoals een uitgebreidere risicoanalyse of de invloed op radarstations en vliegroutes.
- Geothermie bron met warmtenet – Aanvraag opsporingsvergunning met diverse onderzoeken, Groot geologisch onderzoek, haalbaarheidsstudie businesscase, boorontwerp, aanvragen SDE+ subsidie, aanvraag omgevingsvergunning, aanbesteding boorproject, organisatiemodel, uitvoering en testen, aanleg energiecentrale en aanvraag winningsvergunning.
- Omgevingswarmte bron met warmtenet – Omgevingsscan kansen, verkenning met stakeholders, verdieping businesscase en uitwerking. Realiseren van de bron en WKO.
- Transitiegereed vastgoed - Gebouwen isoleren t.b.v. aanvoertemperatuur <70°C. En voldoende isoleren en koken op inductie installeren. Hier kan nu al mee worden gestart door op natuurlijke momenten de nodige ingrepen te plegen. Dit zal gefaseerd gaan omdat de investeringen hoog zijn en dus uitgesmeerd moeten worden over de tijd.
- Vervangingstermijn auto – elektrisch vervoer is in opmars. Komende jaren zal de groep early adaptors steeds groter worden, waardoor het rustig aan opgeschaald wordt naar de massa. Een auto wordt gemiddeld na 10 jaar vervangen. We hebben gerekend met een rustige stijging komende jaren en een versnelling in de periode tussen 2025 en 2040. Ook is waterstof als brandstof meegenomen op de lange termijn.

Beschikbaarheid technieken

We gaan met de energietransitie ons systeem van energievoorziening fundamenteel veranderen. Niet alle technieken zijn direct vanaf dit moment in te zetten en schaalbaar. Dit hangt van diverse factoren

af zoals snelheid van innovatie, beschikbaarheid subsidieregelingen, financieringsmogelijkheden, benodigd draagvlak en medewerking. Zie de folder van stap 1 voor meer detail.

Zonnepanelen, zonnevelden en windturbines zijn technieken die goed doorontwikkeld zijn en op grote schaal toegepast kunnen worden. Daarom kunnen we met deze technieken al veel resultaten bereiken de komende jaren tot en met 2030. Andere technieken zoals warmtenetten op geothermie, omgevingswarmte of uitbreiding van de capaciteit van de AVR vergen al meer tijd (tot 10 jaar voor gebouwde omgeving). Er is nog veel lokaal onderzoek nodig naar (ultra)diepe geothermie voordat het toegepast kan worden. Op warmtepompen en warmtebatterijen zal sterk worden geïnnoveerd de komende 10 jaar. Zodat efficiënte levering van warmte tot 70 °C mogelijk wordt, zonder overinvesteringen in een verzaamd elektriciteitsnet. We verwachten een sterke groei in adoptie van deze technieken vanaf 2025. Voor dit soort ontwikkelingen is dus tijd nodig, dat zie je terug in de grafiek. Ook het gebruik maken van waterstof is een techniek die waarschijnlijk pas na 2030 op grote schaal kan gaan gebeuren. Om waterstof te kunnen maken zijn grote hoeveelheden zonnepanelen en windturbines nodig. Waar we wel direct mee kunnen starten is het transitiegereed maken van gebouwen door het nemen van no regret maatregelen. We verwachten de komende 15 tot 20 jaar uitvoering, sterk afhankelijk van natuurlijke momenten en het beschikbaar komen van voldoende aantrekkelijke financieringsvormen.

4. Route naar 2050

Alle bij punt 3 genoemde aannames zijn verwerkt in het rekenmodel en leiden tot deze grafiek. Deze grafiek geeft indicatief weer wanneer we welke resultaten kunnen boeken. Hierin toont de bovenste lijn de energievraag van dit moment tot en met 2050 en de onderste lijn het aanbod duurzame energie in dezelfde periode. Er vallen een aantal onderdelen van deze grafiek erg op door bijvoorbeeld een sterke daling of stijging. Deze opvallende onderdelen zijn toegelicht met de gekleurde cirkels. Er wordt bijvoorbeeld gewerkt aan de realisatie van een aantal windturbines wat zo'n 5 tot 7 jaar in beslag neemt. Op een goed moment beginnen deze turbines te draaien en wordt duurzame stroom opgewekt. Dat is het moment dat de grafiek sterk stijgt. Die voorbereidingstijd is meegenomen in het rekenmodel en vraagt inspanning van stakeholders in de gemeente. Uit deze grafiek wordt ook duidelijk dat alle technieken nodig zijn om tot een energieneutrale gemeente in 2050 te komen.

De tabel onder de grafiek geeft een aantal kengetallen per periode van 5 jaar. We zien de hoeveelheid duurzame energie toenemen van 21% naar 100% en het energieverbruik met 35% afnemen. Deze energiebesparing is exclusief de omzetting van energie (efficiëntie) zoals die wel in de Energiemix in stap 1 is meegerekend. Ook noemen we het aantal gerealiseerde windturbines en zonnevelden en gebouwen die transitiegereed zijn op dat moment.

5. Randvoorwaarden

In de folder van stap 1 van dit proces is uitvoeriger stilgestaan bij de diverse consequenties en randvoorwaarden van de energietransitie. In dit onderdeel staan de belangrijke nogmaals genoemd. Deze zijn absoluut randvoorwaardelijk om tot een goede uitvoering te komen. Anders blijft het slechts bij een theoretische plaat.

6. Programmatistische uitvoering

Van de grote lijn naar 2050 zoomen we in op de aanpak voor komende jaren. Het doel is om de uitvoering en samenwerking meer in te richten als een programmatistische aanpak. Dat betekent dat er op programma niveau zicht is op doelen, resultaten, budget en stand van zaken van allerlei uitvoerende projecten. De totale vooruitgang van het programma energietransitie wordt gemonitord en bestuurlijk afgestemd. Verantwoordelijkheden worden belegd bij verschillende projectleiders die allemaal actief zijn op een deel van het programma.

We kunnen helaas nog niet met alle projecten direct tastbaar resultaat boeken. Op diverse thema's is eerst een aanpak nodig met een degelijke voorbereiding. Vaak met stakeholders. Het opstellen van een transitievisie warmte (wettelijke verplichting voor 2021) helpt om te komen tot wijkuitvoeringsplannen waar uiteindelijk aardgasvrije woningen uit ontstaan. Dit zijn echter wel

projecten met een lange adem. We leggen de focus op de stappen die komende 5 jaar gezet moeten worden om de juiste voorbereidingen te treffen voor een opschaling richting 2030 en 2040.

De benodigde stappen staan weergegeven op een tijdlijn op de laatste pagina. De projecten zijn ingedeeld op kleur om aan te geven bij welk thema ze horen. Daarnaast zijn ze verticaal ingedeeld op strategische, tactische en uitvoerende projecten. Strategische projecten zijn de abstractere plannen en voorbereidingen die noodzakelijk zijn om via een tactische tussenstap te zorgen voor versnelling en opschaling in uitvoerende projecten.

7. Consequenties organisatie

Een passende organisatie is nodig om deze programmatische aanpak op te bouwen en structureel uit te voeren. Het betekent dat de eerste helft van 2019 nodig gaat zijn om deze programmatische aanpak op te bouwen en collega's er vertrouwd mee te maken. Dit gaat erin resulteren dat in opvolgende jaren sneller resultaten bereikt worden en dat de focus op de juiste onderdelen ligt.

Per subthema is aangegeven hoeveel geld er nodig is aan vaste formatie en wat de belangrijkste taken zijn.

8. Procesgeld

Om de projecten binnen dit programma uit te voeren is naast de capaciteit ook procesgeld nodig. Dit wordt ingezet voor externe expertise, communicatiemiddelen, onderzoek, data tooling, monitoring, et cetera. Dit is een totaal benodigd budget per jaar en bedraagt dus out of pocket kosten.

9. Tijdlijn: wanneer doen we wat?

1. RES

In 2019 gaat elke Nederlandse regio aan de slag met het opstellen van een strategie om energiedoelstellingen te bepalen en te behalen. Met de regionale energiestrategie heeft de regio een instrument in handen om de ruimtelijke inpassing en maatschappelijk draagvlak te organiseren voor grootschalige opwek. Het is ook een manier om langjarige samenwerking tussen alle regionale partijen te organiseren.

2. Visie grootschalige opwek

Hoe gaan we de doelstellingen rondom grootschalige opwek realiseren? Dat is afhankelijk van ruimtelijke inpassing, participatie en andere kaders voor het ontwikkelen van energiebronnen. Met een heldere visie op dit vraagstuk kan de gemeente ontwikkelaars optimaal faciliteren. En eventueel zelfs zelf initiatief nemen en participeren.

3. Transitievisie warmte

In 2021 moet elke gemeente een transitievisie warmte hebben. Hierin wordt duidelijk welke wijken er als eerste van het aardgas af gaan. En wat per wijk het beoogde alternatief voor aardgas is. De visie moet zijn vastgesteld door de gemeenteraad. De gemeente stelt gezamenlijk op met de belangrijke stakeholders in de gemeente. Daarmee heeft de gemeente ook de samenwerking opgezet om langjarig in te zetten op het aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving.

4. Programmaplan en uitwerking projectfiches

Het programmaplan wordt de concrete invulling van de programmatische aanpak voor Duiven en Westervoort. Helder wordt welke budgetten er zijn per programmaonderdeel. En met de projectfiches wordt op hoofdlijnen de aanpak, benodigde middelen en het resultaat van het project helder. Het programmaplan hangt daarboven, om de integraliteit te bewaken en te kunnen monitoren en sturen op resultaten.

5. Communicatie plan

Onderdeel van het programmaplan is het communicatieplan. Met dit plan wordt helder op welke manier er wordt gecommuniceerd over het duurzaamheid in de gemeenten Duiven en Westervoort.

6. Participatie plan

Onderdeel van het programmaplan is het participatieplan. We hebben bewoners en organisaties hard nodig in deze transitie. De gemeente heeft een forse taak om deze participatie op te zetten. Het plan laat zien wat hiervoor nodig is.

7. Organisatie op orde

De organisatie en het programmaplan zijn communicerende vaten. Wat is in de organisatie nodig om programmatisch te kunnen werken? Welke overleggen op welke momenten? Wat zijn mijlpalen? Etc. Dat wordt duidelijk in dit onderdeel van het programmaplan.

8. Wijkuitvoeringsplan 3 lijnen. Mosterdhof, Westervoort en Duiven West

Het opstellen van een transitievisie warmte leidt tot aanpakken op gebiedsniveau. Om deze aanpakken vorm te geven zijn wijkuitvoeringsplannen nodig. Deze worden opgesteld met relevante stakeholders en bewoners in de wijk. Het resultaat is een gedragen programma van eisen waarmee een marktpartij over kan gaan tot uitvoering.

9. Regie op energie, bedrijven

Met dit traject worden bedrijven gestimuleerd om maatregelen te treffen. Verplichtingen door de overheid zijn al in werking (Label C in 2023, verplichting energiebesparende maatregelen). Er is echter meer mogelijk. Bedrijven kunnen daken benutten voor zonnepanelen. Of een katalysator zijn in een gebied voor het uitrollen van een warmtenet.

10. Goede voorbeeld geven

De gemeente kan eigen assets verduurzamen en daarmee versnelling creëren in de gemeente. Ervaring opdoen draagt bij aan het leerproces in de gemeente. En het versterkt de boodschap van de gemeente richting stakeholders. Met dit project worden de meeste kansrijke maatregelen geïnventariseerd en geselecteerd voor uitvoering.

11. Openbare laadinfra plankaart

De opkomst van elektrische mobiliteit is cruciaal voor het bepalen van energiebesparingsdoelstellingen. Deze opkomst valt of staat met een voldoende dekking van openbare laadinfra in de gemeente. Met de plankaart houdt de gemeente de regie op waar en op welke manier laadinfra wordt gerealiseerd.

12. initiatieven challenge

In de gemeente zijn koplopers te vinden die nu al aan de slag willen met het verduurzamen van hun woning en/of bedrijf. Deze koplopers willen we stimuleren met het uitschrijven van een challenge. De deelnemers van de challenge worden geholpen met het realiseren van hun projecten. Tegelijkertijd zijn deze koplopers belangrijke voorbeelden. Ze laten zien dat het realiseren van de doelstellingen mogelijk is. We geven ze daarom ook het podium.

13. Biogas Innofase

Op bedrijventerrein Innofase is een LNG-vulpunt aanwezig. Een belangrijke energiebron voor bijvoorbeeld zwaar transport. Dit kan worden verduurzaamd door bio-ethanol bij te mengen. Als gemeente stimuleren we deze ontwikkeling.

14. Energieloket

Het Liemers energieloket is beschikbaar om bewoners te adviseren over duurzame opwek van energie en aardgasvrij wonen. Het wordt uitgevoerd door Rijn en IJssel Energie Coöperatie. Het energieloket en de energiecoöperatie is een belangrijke schakel in het opstellen van visies over grootschalige opwek en warmte. Ook is een energie coöperatie een mogelijk platform voor de participatie van bewoners in energieprojecten. De samenwerking met het energieloket wordt continu gezocht om tot gedragen plannen en projecten te komen.